

ANTIVIRUSLARNI TO'G'RI TANLASH

Buxoro viloyati G'ijduvon tumani 1-son politexnikumi

Karimova Oygul Ro'ziyevna

informatika

[*oygulruziyevna1972@gmail.com*](mailto:oygulruziyevna1972@gmail.com)

931002251

Anotatsiya

Ushbu maqola zamonaviy kiberxavfsizlik sharoitida antivirus dasturlarini tanlashning dolzarb masalalarini atroflicha ko'rib chiqadi. Maqolada antivirus dasturlarining turlari, ularning funksional imkoniyatlari, samaradorlikni baholash mezonlari va foydalanuvchi ehtiyojlariga mos tanlov qilish bo'yicha amaliy yo'l-yo'riqlar tahlil qilinadi. Shuningdek, kiberxavfsizlik tahdidlarining turlari, ularning rivojlanish tendensiyalari va ularga qarshi kurashda antivirus dasturlarining muhim o'rni alohida yoritiladi. Maqola shaxsiy foydalanuvchilar, kichik bizneslar va yirik korporatsiyalarga o'z ehtiyojlariga mos, ishonchli va samarali antivirus dasturini tanlashda yordam berishga qaratilgan bo'lib, foydalanuvchilarga xavfsiz raqamli muhitni ta'minlashda yo'naltiruvchi maslahatlar beradi.

Kalit so'zlar: antivirus dasturlari, kiberxavfsizlik, viruslar, zararli dasturlar, fişing, ransomware, xavfsizlik tahdidlari, dasturiy ta'minot tanlovi, samaradorlik mezonlari, kiberhimoya, maxfiylik

Kirish

Raqamli texnologiyalar va internetning keng tarqalishi kiberxavfsizlik sohasida yangi va murakkab muammolarni keltirib chiqarmoqda. Viruslar, zararli dasturlar (malware), fişing hujumlari, ransomware, spyware va boshqa kiberxavfsizlik tahdidlari shaxsiy ma'lumotlar, moliyaviy resurslar va tizim

barqarorligiga doimiy xavf solmoqda. Kiberxavfsizlik tahdidlari doimiy ravishda rivojlanib, yanada murakkab va xavfli shakllarga ega bo'lmoqda, bu esa foydalanuvchilarni ishonchli himoya vositalariga ehtiyoj sezishga majbur qilmoqda. Antivirus dasturlari ushbu tahdidlarga qarshi kurashda asosiy vosita sifatida qaraladi, lekin bozorda mavjud bo'lgan ko'plab variantlar orasidan eng mosini tanlash foydalanuvchilar uchun qiyin vazifaga aylangan. Ushbu maqola antivirus dasturlarini tanlashda e'tibor berilishi kerak bo'lgan asosiy omillar, ularning funksiyalari, afzalliklari va tanlov strategiyalarini kengroq ko'lamda tahlil qilishga bag'ishlanadi.

Antivirus dasturlarining turlari va funksiyalari

Antivirus dasturlari foydalanuvchilarning turli ehtiyojlarini qondirish uchun mo'ljallangan bo'lib, ularni bir nechta asosiy toifalarga bo'lish mumkin:

- **Asosiy antivirus dasturlari:** Bu dasturlar asosan viruslar, troyanlar va oddiy zararli dasturlarni aniqlash va yo'q qilishga yo'naltirilgan. Ular oddiy funksiyalarga ega bo'lib, ko'pincha operatsion tizimlar bilan birgalikda taqdim etiladi. Masalan, Microsoft Defender Windows operatsion tizimida o'rnatilgan holda keladi va asosiy darajada himoya ta'minlaydi, bu oddiy foydalanuvchilar uchun yetarli bo'lishi mumkin.
- **Kompleks xavfsizlik to'plamlari:** Ushbu dasturlar viruslardan tashqari, fişing hujumlari, zararli veb-saytlar, ransomware, spyware va boshqa ko'plab tahdidlarga qarshi keng qamrovli himoya taqdim etadi. Masalan, Norton 360, Kaspersky Total Security va McAfee Total Protection kabi dasturlar qo'shimcha xizmatlar, masalan, virtual xususiy tarmoq (VPN), parol boshqaruvchisi, bulutli zaxira va ota-onalar nazorati kabi funksiyalarni o'z ichiga oladi.
- **Bulutli antiviruslar:** Ma'lumotlarni tahlil qilish va tahdidlarni aniqlash uchun bulutli texnologiyalardan foydalanadi. Bu dasturlar tizim resurslarini

minimal darajada ishlatadi va yangi tahdidlarga tezkor javob beradi. Panda Dome va ESET Cloud Office Security kabi dasturlar bulutli yechimlarga misol bo'la oladi.

- **Korporativ antiviruslar:** Katta tashkilotlar, korxonalar va bizneslar uchun mo'ljallangan bo'lib, tarmoq xavfsizligi, ma'lumotlar shifrlash, markazlashtirilgan boshqaruv va ko'p foydalanuvchili tizimlarni himoya qilish imkoniyatlarini taklif qiladi. Symantec Endpoint Protection, Trend Micro Worry-Free Business Security va Sophos Intercept X kabi dasturlar korporativ muhitda keng qo'llaniladi.
- **Mobil antiviruslar:** Smartfon va planshetlar uchun maxsus ishlab chiqilgan dasturlar bo'lib, mobil tahdidlar, masalan, zararli ilovalar va fişing xabarlaridan himoya qiladi. Masalan, Avast Mobile Security va Bitdefender Mobile Security mobil qurilmalar uchun mashhur yechimlardir.

Asosiy funksiyalar:

- Viruslar, troyanlar, qurtlar, ransomware va boshqa zararli dasturlarni aniqlash va yo'q qilish.
- Real vaqt rejimida tizim monitoringi va yangi tahdidlarni avtomatik bloklash.
- Fişing hujumlari, xavfli veb-saytlar va soxta havolalardan himoya.
- Tarmoq xavfsizligini ta'minlash uchun o'rnatilgan firewall.
- Shaxsiy ma'lumotlarni shifrlash, maxfiylikni ta'minlash va ma'lumotlar o'g'irlanishining oldini olish.
- Avtomatik yangilanishlar va xavfsizlik yamalarini o'rnatish orqali doimiy himoya.
- Qo'shimcha vositalar: VPN xizmatlari, parol boshqaruvchisi, ota-onalar nazorati, fayllarni xavfsiz o'chirish, bulutli zaxira va tizim optimallashtirish vositalari.

Antivirus dasturini tanlashda muhim omillar

Antivirus dasturini tanlashda foydalanuvchilar quyidagi asosiy omillarga e'tibor berishlari lozim:

- **Samaradorlik va ishonchlilik:** Dastur viruslar, ransomware, fişing va boshqa tahdidlarni aniqlash va yo'q qilishda qanchalik samarali ekanligi muhim ahamiyatga ega. Mustaqil test tashkilotlari, masalan, AV-Test, AV-Comparatives va SE Labs tomonidan o'tkazilgan sinovlar dastur samaradorligini baholashda ishonchli ma'lumot manbai hisoblanadi. Ayniqsa, yangi va noma'lum tahdidlarni (zero-day attacks) aniqlash qobiliyati alohida e'tibor talab qiladi.
- **Tizim resurslariga ta'siri:** Antivirus dasturi kompyuter yoki mobil qurilmaning ishlash tezligiga minimal ta'sir ko'rsatishi kerak. Bulutli antiviruslar tizim resurslarini kamroq ishlatadi, bu esa sekin kompyuterlar yoki resurslari cheklangan qurilmalar uchun afzalroqdir.
- **Foydalanuvchi interfeysi:** Dasturdan foydalanish qulayligi va tushunarli menyular foydalanuvchi tajribasini yaxshilaydi. Oddiy foydalanuvchilar uchun avtomatlashtirilgan rejimlar, professional foydalanuvchilar uchun esa kengaytirilgan sozlash imkoniyatlari muhimdir.
- **Narx va qo'shimcha xizmatlar:** Bepul antivirus dasturlari asosiy himoya ta'minlasa-da, pulli versiyalar ko'proq funksiyalar (VPN, bulutli zaxira, ota-onalar nazorati) taklif qiladi. Foydalanuvchilar obuna narxini dastur taqdim etadigan foyda bilan solishtirishlari kerak.
- **Operatsion tizimlar bilan moslik:** Dastur Windows, macOS, Linux, Android, iOS va boshqa platformalarda muammosiz ishlashi lozim. Ko'p platformali himoya (bir obuna bilan bir nechta qurilmalarni qamrab olish) qo'shimcha afzallik hisoblanadi.

- **Yangilanishlar chastotasi va texnik qo'llab-quvvatlash:** Dasturiy ta'minot yangi tahdidlarga qarshi tezkor yangilanishlar olishi va ishlab chiqaruvchi tomonidan sifatli texnik yordam taqdim etilishi zarur. Mijozlar xizmati, onlayn resurslar (FAQ, forumlar) va 24/7 qo'llab-quvvatlash muhim ahamiyatga ega.
- **Maxfiylik va ma'lumotlar xavfsizligi:** Antivirus dasturi foydalanuvchi ma'lumotlarini ishonchli himoya qilishi va shaxsiy ma'lumotlarni uchinchi tomonlarga uzatmasligi kerak. Maxfiylik siyosatining shaffofligi va ma'lumotlar shifrlash darajasi e'tiborga olinishi lozim.
- **Foydalanuvchi guruhiga moslashuvchanlik:** Shaxsiy foydalanuvchilar, kichik bizneslar va yirik korporatsiyalar turli xil ehtiyojlarga ega. Masalan, shaxsiy foydalanuvchilar uchun oddiy va qulay dastur yetarli bo'lsa, korporatsiyalar tarmoq xavfsizligi va markazlashtirilgan boshqaruvni talab qiladi.

Tanlash strategiyalari

Antivirus dasturini tanlashda foydalanuvchilar quyidagi strategiyalardan foydalanishlari mumkin:

- **Ehtiyojlarni aniqlash:** Foydalanuvchi o'ziga qanday tahdidlardan himoyalaniish zarurligini aniqlashi kerak. Masalan, shaxsiy foydalanuvchilar asosiy viruslardan himoya izlasa, bizneslar tarmoq xavfsizligi, ma'lumotlar shifrlash va xodimlar faoliyatini monitoring qilish kabi murakkab yechimlarni talab qiladi.
- **Mustaqil test natijalarini o'rganish:** AV-Test, AV-Comparatives, SE Labs va boshqa nufuzli tashkilotlarning test natijalari dastur samaradorligini baholashda asosiy yo'l-yo'riq bo'lib xizmat qiladi. Foydalanuvchi sharhlari va onlayn forumlardagi tajribalar ham qaror qabul qilishda yordam beradi.

- **Sinov muddatidan foydalanish:** Ko'pgina antivirus dasturlari bepul sinov muddatini taklif qiladi, bu foydalanuvchilarga dastur funksionalligi, tizim resurslariga ta'siri va interfeys qulayligini sinab ko'rish imkonini beradi.
- **Yangilanishlar sifatini tekshirish:** Dasturiy ta'minotning yangi tahdidlarga qarshi tezkor yangilanishlar olish qobiliyati muhimdir. Ma'lumotlar bazasi va xavfsizlik yamalarining muntazam yangilanishi dastur samaradorligini oshiradi.
- **Narx va foyda nisbati:** Bepul dasturlar oddiy foydalanuvchilar uchun yetarli bo'lishi mumkin, lekin pulli versiyalar qo'shimcha xizmatlar va yuqori darajadagi himoya taqdim etadi. Obuna narxini dastur funksiyalari bilan solishtirish zarur.
- **Korporativ ehtiyojlar uchun maxsus yechimlar:** Yirik tashkilotlar tarmoq xavfsizligi, ma'lumotlar shifrlash, markazlashtirilgan boshqaruv va ko'p foydalanuvchili tizimlarni himoya qilish imkoniyatlariga e'tibor qaratishlari kerak. Litsenziya shartlari va kengaytma imkoniyatlari ham muhimdir.
- **Foydalanuvchi tajribasiga e'tibor:** Dastur interfeysi tushunarli va foydalanish uchun qulay bo'lishi kerak. Shuningdek, dastur sozlamalari foydalanuvchi tajribasi darajasiga mos bo'lishi lozim (oddiy yoki professional foydalanuvchilar uchun).
- **Maxfiylikni ta'minlash:** Dastur ishlab chiqaruvchisining maxfiylik siyosati shaffof bo'lishi va foydalanuvchi ma'lumotlari xavfsiz saqlanishi kerak. Shaxsiy ma'lumotlarning uchinchi tomonlarga uzatilmasligi muhim ahamiyatga ega.

Xulosa

Antivirus dasturini to'g'ri tanlash zamonaviy raqamli dunyoda kiberxavfsizlikni ta'minlashning asosiy shartlaridan biridir. Foydalanuvchilar o'z ehtiyojlarini aniqlab, samaradorlik, tizim resurslariga ta'siri, foydalanuvchi

interfeysi, narx, operatsion tizimlar bilan moslik, yangilanishlar chastotasi va maxfiylik kabi omillarni sinchkovlik bilan ko‘rib chiqishlari zarur. Mustaqil test tashkilotlarining natijalari, foydalanuvchi sharhlari va bepul sinov muddatlari to‘g‘ri qaror qabul qilishda muhim yordam beradi. Kiberxavfsizlik tahdidlari doimiy ravishda rivojlanib borayotganligi sababli, antivirus dasturini muntazam yangilab turish, eng so‘nggi xavfsizlik choralarini qo‘llash va tizimni doimiy monitoring qilish zarur. To‘g‘ri tanlangan antivirus dasturi shaxsiy va korporativ ma’lumotlarning xavfsizligini ta’minlab, foydalanuvchilarga raqamli muhitda ishonchli himoya yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

- AV-Test Institute. “Antivirus Software Test Reports.” Available at: <https://www.av-test.org>.
- AV-Comparatives. “Independent Tests of Anti-Virus Software.” Available at: <https://www.av-comparatives.org>.
- Kaspersky Lab. “Cybersecurity Trends Report.” White Paper.
- Panda Security. “Cloud-Based Antivirus Technologies.” Technical Report.
- NortonLifeLock. “Comprehensive Cybersecurity Solutions.” Technical White Paper.
- SE Labs. “Enterprise and Consumer Antivirus Test Results.” Available at: <https://selabs.uk>.
- Trend Micro. “Business Security Solutions for SMEs.” Technical Documentation.
- Sophos. “Next-Generation Endpoint Protection.” White Paper.
- ESET. “Cloud-Based Security Solutions for Enterprises.” Technical Report.